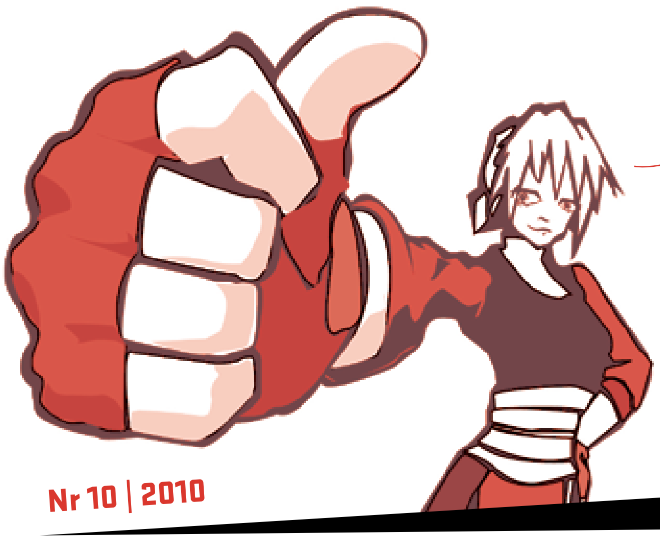

Gratis krant, help 'm verspreiden!

KLASSE!

GRATIS KRANT TEGEN DE VERWILDERING DER ZEDEN EN NORMEN

Nr 10 | 2010

Linkse strategieën in tijden van crisis – met of zonder een rechts kabinet

Wat te doen?

Als het van tevoren bedacht zou zijn, dan verdient het rechtse kabinet waar aan gesleuteld werd een dikke tien voor strategie: Wilders kon in verkiezingstijd een sociaal masker opzetten door onder andere op te komen voor gezondheidszorg en AOW. Om al deze punten na de verkiezingen weer netjes in te leveren bij zijn oude partij de VVD, zodat de PVV in ruil het migrantenbeleid mag bepalen. Als het CDA vervolgens meedoet, wordt het draagvlak in de samenleving nog eens vergroot. Een rechts kabinet zou een rampkabinet zijn, met Wilders' 'migratiebeperking en integratie' en Rutte's 'noodzakelijke bezuinigingen'.

★ HARKO WUBS (DOORBRAAK)

Maar deze trend is niet nieuw en zal ook zonder rechts kabinet verder gaan, met steun van een groot deel van de bevolking, zoals de verkiezingen hebben laten zien. Het is dan ook de hoogste tijd dat (buitenparlementair) links zichzelf nu wakker schudt en de misplaatste scheiding tussen 'allochtoon' en 'autochtoon' doorbreekt en zich gaat richten op de brede strijd voor economische en sociale rechtvaardigheid op lokaal én mondiaal niveau. De kansen liggen er, de vraag is hoe een buitenparlementaire linkse strategie in deze tijden van crisis eruit kan zien.

Ten tijde van publicatie was nog niet duidelijk of kabinet 'bruin-1' nog in de maak was of dat er aan een andere combinatie van lettergroepen gebreid werd.

Verkeerde discussie

Racisme is de laatste decennia verankerd geraakt in het publieke en politieke debat in Nederland. 'Marokkanen' werden in één zin geassocieerd met 'criminelen' en 'de islam' met terrorisme, terwijl er één 'Nederlandse cultuur' bij gefantaseerd wordt. Niet alleen

LEES VERDER OP PAGINA 6 ↘

Paden door Utopia

★ ISABELLE FREMEAUX & JOHN JORDAN

De toekomst is niet wat hij ooit was: we hebben nu te maken met een klimaatcatastrofe, energietekorten, zich verder verspreidende sociale tegenstellingen, massaal uitsterven van soorten, economische crises en oorlogen rond grondstoffen. Het lijkt makkelijker zich het einde van de wereld voor te stellen dan een wereld die er beter op wordt. Maar als Utopia het minst voorstelbaar is, is ze juist het meest ontzettend nodig. Niet als een escapistisch Droomland noch als een universeel systeem of een perfecte toekomst, maar als een voortdurende knoop in de maag om ons te doen herinneren dat we ons niet neer hoeven te leggen bij de kruimels van het heden.

Er is altijd een andere plek om naartoe te gaan. Altijd. Eigenlijk zijn er net zoveel bestemmingen als er verbeeldingen zijn. Velen van ons vrezen dat radicaal andere manieren van leven onmo-

LEES VERDER OP PAGINA 2 ↘

De EU en de financieel-economische crisis

Business as usual of breekpunt?

De mondiale economische crisis waar we nu getuige van zijn, is qua diepte en omvang de derde ingrijpende crisis van de afgelopen honderd jaar. Ze volgt op de economische ineenstorting die begon met de crash van Wall Street van oktober 1929 en de stagflatie van de jaren zeventig van de vorige eeuw. Drie jaar na het begin van de crisis blijft de situatie zich verslechteren. Ofschoon veel banken weer dubbele winstijfers melden, en veel managers uit de financiële sector wederom met schandalig hoge bonussen worden beloond, treft de crisis in toenemende mate de reële economie en daarmee ook de levens van miljoenen mensen op de wereld.

★ ANGELA WIGGER EN LAURA HORN

Aanvankelijk veronderstelden met name Europese experts dat dit een Amerikaans probleem was. Al een paar maanden nadat de rommelhypothekencrisis zich verdiepte, werd echter duidelijk dat het systeemrisico chronisch was voor het hele mondiale financiële systeem, en dat ook de roekeloze banken en investeerders in de EU gespeculeerd hadden met giftige kredieten. Wat voor impact heeft de crisis drie jaar later op het neoliberale financiële bestuur in de EU? Zien we, wat de crisismaatregelen betreft, een terugkeer naar *business as usual* of is het een breekpunt voor de Eurozone of misschien zelfs voor de EU als geheel?

Een multidimensionale crisis

Om de reacties op de financiële crisis te begrijpen moet het EU-bestuur nader worden bekeken. De crisis heeft de fundamenten van het Europese project in veel opzichten sterk aangetast. In het begin was er op EU-niveau nauwelijks gezamenlijk crisismanage-

LEES VERDER OP PAGINA 3 ↘

Geld = op!

De bodem van de *klasse!*-geldkist is definitief in zicht gekomen. Om de drukkosten voor een nieuw nummer te betalen, hebben we 1000,- euro nodig. Daarom moet u ons dat bedrag geven op gironummer 9554857 (tnv. Het Lab in Amsterdam). Kleinere bedragen of benefieten organiseren mag ook.
Met 250 donateurs die elk 20,- euro geven, kunnen we een jaar = vier nummers uitbrengen. Wordt dus abonnee van een gratis krant. Dat is pas klasse!
Meer info: klasse@globalinfo.nl
www.globalinfo.nl/klasse

Vervolg van pagina 1

Paden door Utopia

gelijk zijn. Maar misschien bestaat die vrees slechts omdat Utopia onzichtbaar gemaakt is, weggevaagd door de schaduwen die het kapitalisme over alles werpt dat in zijn weg staat?

Tegen deze vrees in brachten wij zeven maanden wandelend door op de ontdekkingspaden van mensen die hun dromen van een andere wereld tot een proefveld voor het heden hebben gemaakt. We wilden met eigen ogen een paar (van de miljoenen) manieren zien waarop mensen vandaag de dag hun leven leiden in Europa,

FOTO: LANDMATTERS PERMACULTURE COLLECTIVE, DEVON, ENGLAND

ondanks het kapitalisme. Tijdens ons bezoek aan elf verschillende gemeenschappen en projecten hebben we uiteenlopende manieren aangetroffen van de liefde bedrijven, eten, produceren, dingen delen, omgaan met de natuur, gezamenlijke beslissingen maken, leren en opstandig zijn.

We hebben zeer verschillende werelden meegemaakt, zoals dat van het tijdelijke, illegaal opgezette klimaat-actiekamp bij de luchthaven van Heathrow, een gehucht gekraakt door Franse kunstpunks, bezette en zelfgeorganiseerde fabrieken in Servië en vrije-liefde gemeenschappen in een voormalig gebouw van de Stasi. Maar ook dat van een anarchistische school, de 40 jarige vrijplaats Christiania, een dorpje van precaire dagarbeiders die land ingepikt hadden van de lokale vorst en van een permacultuur dorpje dat niet aangesloten is op het elektriciteitsnet.

Meervoud

Dit was een van de vele lessen die we tijdens onze reis van zeven maanden geleerd hebben: Utopia, of beter Utopia's (want zoiets als Utopia zou eigenlijk niet in enkelvoud moeten bestaan) bestaat als een praktijk die in het heden wordt uitgeoefend. De Utopia's die wij bezocht hebben, waren geen volmaakte toestand die in de toekomst bereikt moet worden, maar een proces van geleefde ervaringen. Niet de utopieën van een perfecte plek, maar van een voortdurend proces.

We hebben maar een uithoekje van Europa ontdekt. Als we verder weg waren gegaan, hadden we nog veel meer mee kunnen maken. Bijvoorbeeld in de onafhankelijke Zapatista-gemeenschappen in de dorpen van Chiapas, bij de volksvergaderingen en buurtcomités van Bolivia, bij de online cybercommoners van de vrije software beweging, in de post-Katrina klinieken voor wederzijdse hulp die in de ruïnes van New Orleans opgericht werden, bij de zelfbestuurde raden van Venezuelaanse steden, bij de Mohawks die zich van de Canadese staat afscheiden, en veel meer.

Hierover horen we zelden, omdat ze een blinde vlek raken van de grondvesten van onze beschaving die alleen oog heeft voor groei en de markt als oplossing en redder uit de zelfveroorzaakte crisis. Radicale projecten die praktische alternatieven voortbrengen, zelfs als honderdduizenden zich daar decennialang mee bezig houden, worden bespot als sekte of als onbelangrijk afgedaan.

Postkapitalistische verbeelding

Velen houden vol dat deze projecten op zo'n kleine schaal georganiseerd zijn, dat ze nooit het overweldigende en doordringende systeem van kapitalisme kunnen uitdagen. Pas nadat het kapitalisme is omvergeworpen onstaat er volgens hen ruimte om het vervreemdende paradigma van onze dagen te ontvluchten. Zulke wereldvisies begrijpen niet hoe complexe systemen werken, zoals de economie en ecologie.

Systeemtheoretica Donnella Meadows laat in haar essay *Leverage Points: Places to Intervene in a System* zien dat lineaire ketens van oorzaak en gevolg in complexe systemen nauwelijks bestaan. Integendeel, er zijn talrijke niveaus waar kleine, plaatselijke verschuivingen grote veranderingen in het geheel teweeg kunnen brengen. Van twaalf genoemde punten zijn de drie meest invloedrijke het doel van een systeem, het paradigma waarop het gestoeld is en vooral onze macht om dat paradigma te veranderen.

Ter herinnering aan de twintigste verjaardag van de val van de Berlijnse muur vroeg de BBC aan mensen uit 27 landen of ze vonden dat het kapitalisme goed werkte. Slechts elf procent van de onderbevraagden vond van wel. Bijna een kwart zei dat het een volstrekt corrupt systeem is en dat er een ander economisch stelsel moest komen. Het lijkt alsof de meesten van ons vandaag de dag iets anders achter de horizon verwachten. Het probleem is dat het moeilijk voor te stellen is wat dat dan is en hoe het zal voelen.

Daarom zijn Utopia's nuttig voor onze post-kapitalistische verbeelding. Voortkomend uit de marges, de plekken tussen verschillende systemen, ontregelen zij de logica van tijd en ruimte van het overheersend systeem. Door momenten van vrije tijd te creëren om anders na te denken en bezig te zijn, bieden bestaande Utopia's de fysieke ruimte en de materiële hulpmiddelen om met andere levensvormen te experimenteren. In een wereld zonder lawaai is het een stuk gemakkelijker om nieuwe talen, maatschappelijke instellingen en paradigmaverschuivingen te creëren.

Bruggen en verbindingen

Als mensen ongelovig vragen hoe dan onze post-kapitalistische droom van gedecentraliseerde gemeenschappen het bestaande systeem moet vervangen dan gaat dit uit van de veronderstelling dat de hiërarchische staat plotseling op een of ander manier opgeheven wordt en ons alternatief systeem dan zomaar overneemt wat er over is. Maar als datgene dat over is lijkt op dat wat we nu hebben, dan is er weinig kans op verandering. Het complexe systeem van sociale verhoudingen en waarden, waarop het bestaande systeem stoelt, moet veranderd worden. De gehele structuur moet vernieuwd worden door een stapsgewijze transformatie en co-evolutie van alle onderling afhankelijke onderdelen.

Er zullen groeperingen ontstaan van vrije steden en regio's, projecten en gebieden, gemeenschappen en nederzettingen. Sommigen delen bepaalde waarden, andere niet. Ze zullen in toenemende mate met elkaar in verbinding treden via netwerken. Een verscheidenheid aan bruggen en verbindingen, handel en ruil, samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijkheid zal zich ontwikkelen, en het netwerk zal flink bloeien omdat zijn *feedback*-mechanismen andere initiatieven aanmoedigt. Wat we van de anarchistische school Padeia geleerd hebben, is dat vrijheid gaat om het besef van de behoeftes van anderen, om de samenwerking in de geest van collectieve verantwoordelijkheid. In plaats van het zoeken naar het volgende perfecte model, zouden we moeten werken aan dit oneindige archipel van Utopia's.

Nooit opgeven

Geen van ons is zo naïef om te geloven dat de overheersende machten zomaar zullen verdwijnen zonder enige strijd. We zijn vaak genoeg in elkaar geslagen door politieknuppels om te weten wat er gebeurt als je dit systeem zelfs maar terloops uitdaagt. We hebben ook gezien hoe ontelbare ideeën die zijn voortgebracht uit micro-utopieën – organisch tuinieren, tuinsteden, grootschalige windturbines, universele gezondheidszorg – uiteindelijk op een verminkte manier geabsorbeerd werden in de logica van het kapitalisme.

De oplossing voor beide bedreigingen is dezelfde. Geef nooit op verzet te bieden en wordt nooit rigide. Wanneer utopische gemeenschappen stoppen met verzet bieden dan vergeten ze de vorm van de maatschappij die ze in de eerste plaats afwezen. Voor je het weet, kan jouw alternatief een wieg voor 'progressief' kapitalisme worden. Zoals Alex van de Longo Maï-gemeenschap opmerkte: "De sleutel is het dubbele pad van Utopia en politieke engagement". Wanneer gemeenschappen

La Vielle Vallete, Frankrijk
FOTO: ALLVILAPICINA©

zich helemaal terugtrekken van de maatschappij, dan eindigen ze volgens Alex in 'zelfverstikking'; actief verzet geeft lucht om te ademen.

Terwijl de knooppunten in het netwerk voor eigen bruggen zorgen, zouden ze tegelijkertijd de relaties en verbindingen moeten saboteren die het kapitalisme in staat stelt zich uit te breiden. De slagaders moeten doorgehakt worden, de stromen ontregeld. ◘

Dit is een ingekorte vertaling van een langer verhaal over een reistocht van zeven maanden langs allerhande radicale alternatieven. Meer informatie kan gevonden worden op www.utopias.eu.
Komend jaar zal in Frankrijk – en later ook het VK – een boek en film over de reis uitkomen bij La Découverte/Zone (www.editions-zones.fr/). De film is een fictieve documentaire met beelden die tijdens de reis zijn gemaakt. De film zal vanaf februari 2011 vertoond worden op actiekampen en bij festivals met behulp van een fiets-bioscoop.

Vervolg van pagina 1

De EU en de financieel-economische crisis

ment, terwijl de nationale regeringen wel snel handelden om de 'nationale' financiële mastodonten en hun spaarders te redden. Ze hebben daarbij niet gewacht op de goedkeuring van de Europese Commissie, die belast is met controle op staatssteun. Op het hoogtepunt van de Griekse crisis, werd zelfs voorspeld dat de Eurozone (de landen die de euro als gemeenschappelijke munt hebben) zou vallen. Enigszins beschamend moesten de EU-instellingen gezaghebbende hulp van het IMF vragen om het Griekse probleem op te lossen. Tegelijkertijd werd

FOTO: DANIELA HARTMANN© ALLES-SCHLUMPF

de hervorming van de regulering van de financiële markt van de EU nogal voorzichtig aangepakt door de groep onder leiding van de Franse bankier-diplomaat De Larosière.

Tegen de achtergrond van de voortdurende legitimiteitscrisis van de Europese instellingen en de aarzelingen van de lidstaten om meer macht af te staan aan de EU, zijn de hervormingen hoofdzakelijk beperkt gebleven tot supervisie in plaats van een striktere (her)regulering. Hieronder in dit stuk zal gesteld worden dat er tot dusverre geen aanwijzingen zijn dat de mondiale economische crisis zorgt voor een echte paradigmawisseling die breekt met de heersende neoliberale leerstellingen. Concurrentiepolitiek en regulering van het bedrijfsleven zijn twee voorbeelden van hoe sterk het neoliberale denken is verankerd in deze politieke terreinen.

Concurrentieregulering: alleen redding van de financiële sector

De legitimiteitscrisis van de EU wordt mede veroorzaakt doordat de staatshulp die de financiele sector herkapitaliseerde voorrang genoot boven de staatshulp aan industrieën die de gevolgen droegen van de kredietcrisis. De kapitaalsinjecties die de banken kregen waren enorm, ze voerden zelfs tot tijdelijke nationalisaties en overheidsgestuurde fusies. Aanvankelijk leken die noodhulppakketten van de overheid in te gaan tegen de overheersende neoliberale gospel van vrije marktkrachten en vrije concurrentie die de EU-politiek zo lang domineerden. Toen de industrieën van de 'reële economie' echter in de rij gingen staan voor liquiditeitshulp om de dalende of stagnerende winstmarges te bestrijden, intervenieerde de Europese Commissie heftig. Nationale subsidiewedlopen vormden een ernstige bedreiging voor de gemeenschappelijke markt. Handhaving van financiële stabiliteit en het voorkomen van een omvangrijke financiële ineenstorting werden als noodzakelijk beschouwd om het 'goede' zakenklimaat te herstellen. De oplossing voor de reële economie werd gezien in termen van sterkere concurrentie, waardoor naar verwachting groei en efficiëntie zouden toenemen en dus de industrieën weer op het 'normale' pad van marktfunctionering zouden terugkeren.

Dat intensievere concurrentie automatisch voert naar een betere concurrentiepositie, stond al centraal in de Lissabon Agenda van 2000. Dat vrije concurrentie het verenigende centrale principe bij het Europese integratieproject zou moeten zijn, werd verder herhaald bij de hoofddoelen voor de Europa 2020 Strategie die in maart van dit jaar werd uitgebracht als opvolger van 'Lissabon'. In de ogen van de invloedrijkste EU-politici, kan vrije concurrentie makkelijk worden gecombineerd met 'hoge werkgelegenheid', 'sociale en territoriale cohesie', alsmede met een 'groenere' en 'meer grondstofefficiënte' economie.

Regulering van ondernemingsbestuur: de aandeelhouder nog steeds centraal

Aandeelhouderswaarde is een van de drijvende krachten van het financiële kapitalisme. Terwijl de neoliberale dogma's die steunden op economische modellen in diskrediet zijn geraakt, wordt er nog steeds vanuit gegaan dat het scheppen van winst voor de 'eigenaren' nog steeds het belangrijkste ondernemingsdoel is. Als de onderneming een beursnotering heeft, kunnen aandeelhouders naar eigen believen interesse vertonen in de aard van het bestuur van een onderneming en in al het personeel dat ervan afhankelijk is voor hun levensonderhoud. Sinds de ondernemingsschandalen van begin 2000 was de Europese Commissie erop gebrand om de aandeelhouderswaarde centraal te stellen bij het ondernemingentoezicht. Overigens realiseerde ze zich tijdens de financiële crisis dat dit feitelijk tot weinig toezicht had geleid op excessieve beloningen (bonussen, aandelenopties en dergelijke) en dat de externe toezichthoudende besturen niet in staat waren om de koers van een onderneming te bepalen door een gebrek aan informatie, expertise of belangstelling. De financiële crisis heeft duidelijk de ziekelijkheid van het marktgebaseerde ondernemingsbestuur blootgelegd. Ondanks een reeks van reguleringsinitiatieven met betrekking tot het toezicht op de markt, waren de veranderingen in ondernemingsreguleringen veel beperkter en concentreerden die zich vooral op de bonussen voor de leidinggevenden, omdat bankiers en de financiële sector een effectieve zondebok bleken te zijn voor de financiële crisis. Liever dan de structurele oorzaken van de crisis aan te pakken, werden bankiers en individuele kapitalisten persoonlijk verantwoordelijk gehouden voor hun graaizucht en strategische fouten.

Op het terrein van concurrentiepolitiek en regulering van het ondernemingsbestuur concentreerden de antwoorden op de crisis zich vooral op het 'gladstrijken van de plooien' in het systeem in plaats van op een radicale heroverweging van de verschillende politieke keuzes. Reorganisatie van de financiële sector werd alom voldoende geacht om weer terug te keren naar *business as usual*. De reguleringsparadigma's zijn eigenlijk niet zo veel veranderd en het beleid blijft sterk beïnvloed door de financiële lobby, zoals de *European Round Table of Financial Services*. Een ander mooi voorbeeld is de richtlijn *Alternative Investment Fund Managers* van de EU. Liever dan speelruimte van financiële spelers te beperken, wordt geloofd dat de oplossing gevonden moet worden in het verbeteren van de transparantie.

De crisis van de Eurozone

Tijdens de 'Griekse crisis' waren financiële experts er snel bij met de voorspelling dat de Eurozone uiteen zou vallen. Na wat aarzelingen en politieke verwijten, schijnt er nu een wankele consensus te bestaan dat de Europese lidstaten verplicht zijn de omvallende leden te helpen. Ten tijde van het schrijven van dit betoog werden verschillende lidstaten geconfronteerd met een daling van hun creditrating en de meeste staten voerden bezuinigingsprogramma's in om de overheidsuitgaven te verlagen, wat op een deprimerende manier aantoont hoe ondergeschikt de politiek is aan de druk van de financiële markten.

Een bestuurscrisis

Met alsmaar meer mensen die de kosten van de financiële en economische crisis dragen in termen van bezuinigingen op sociale uitgaven, stijgende werkloosheid en een hogere pensioneringsleeftijd, zou men verwachten dat de legitimiteitscrisis van de EU zou uitbarsten in massale protesten. Het blijkt echter dat maatschappelijke organisaties als vakbonden en milieuorganisaties die ijveren voor duurzamere oplossingen, geen enkele invloed hebben gehad op het crisismanagement van de EU. Vormde het duidelijke en onmiskenbare falen van het neoliberale bestuur geen opening voor alternatieve perspectieven en politieke voorstellen? Toch waren er maar heel weinig radicale politieke initiatieven. Er waren wat discussies over een *Financial Transaction Tax*, maar de EU is te zwak zonder de noodzakelijke steun daarvoor van de G8. Op andere gebieden van het EU-bestuur ging de neoliberale koers vrolijk verder, bijvoorbeeld met betrekking tot het conflict tussen vrijheid van kapitaal versus arbeidsrechten in verscheidene uitspraken van het Europees Hof van Justitie. Hoewel er vraagtekens gezet werden bij het voortduren van neoliberaal beleid, hebben de fans van neoliberale oplossingen nog niet opgegeven. De hervormingsgezinde antwoorden op de crisis vormen geen radicale breuk met het verleden. Financiële instellingen mogen dan voorlopig gered zijn maar de chronische problemen blijven bestaan. Het is belangrijk te beseffen dat het huidige neoliberale crisismanagement van de EU niet vanzelf zal verdwijnen, maar actief zal moeten worden gestopt. ◘

Dit artikel werd in augustus 2010 geschreven door Angela Wigger (Radboud Universiteit, Nijmegen) en Laura Horn (Vrije Universiteit, Amsterdam). Vertaling: Tijn van Beurden/Klasse!

Voor ontwikkelingen op het gebied van regelegeving van de financiële sector in de EU, zie het project *EU Financial Reforms* van SOMO en anderen: somo.nl/dossiers-en/sectors/financial/eu-financial-reforms en waar ook een handige verklarende woordenlijst te vinden is. In de internetversie van dit artikel (op www.globalinfo.nl) is een aantal van de begrippen nader uitgelegd.

Studenten in Opstand: reacties op bezuinigingen binnen de Universiteit

Afgelopen anderhalf jaar werd de academische wereld over heel Europa en de VS (en ook elders) aangevallen door studenten. De studenten die normaal gezien de *raison d'être* zouden moeten zijn van het universiteitssysteem, werden een van de vele slachtoffers van de recente golf van bezuinigingen.

★ MARIANNE

Griekenland is misschien het bekendste voorbeeld. Daar hebben studenten de universiteiten bezet om ze vervolgens te gebruiken als vergaderruimtes voor een veel bredere opstand. Maar ook in Oostenrijk, Italië, Engeland, Frankrijk, Spanje en Duitsland zijn de studenten druk bezig met campagnes voeren en universiteiten tijdelijk overnemen. Aan de University of Sussex in Engeland hebben studentenacties geleid tot de arrestatie en schorsing van meerdere studenten. In de VS zijn de studentenprotesten overgelopen in een veel breder strijd tegen bezuinigingen. Vooral in Californië waren studenten woedend om het feit dat zij de rekening zouden moeten betalen voor het verlies dat op de financiële markten werd geleden. De University of California speelde een sleutelrol door het organiseren van meerdere grootschalige acties en het verspreiden van inspirerende manifesten van opstand. Ook in Nederland zijn er meerdere acties geweest. Studenten in Amsterdam, Utrecht, Leiden en Groningen hebben kleinschalige acties georganiseerd met als slogan "onderwijs is niet te koop".

In september begint het academische jaar weer. Studenten in de VS zijn al volop bezig met het verstoren van de oriëntatieweken door het uitdelen van 'disorientation guides' aan alle nieuwe studenten. *Klasse!* hoopt dat studenten dit jaar weer massaal "nee" zullen zeggen tegen bezuinigingen en collectief zullen weigeren om voor de crisis te betalen. Daarom hebben wij de activisten die betrokken zijn bij de acties in Californië en in Utrechtse ondervraagd over het hoe, wat, waar en waarom van deze acties.

1. Hoe is de huidige beweging begonnen? Hoe organiseren jullie?

CA: Het is allemaal begonnen in de zomer van 2009 toen de rector magnificus (die 650.000 dollar per jaar verdient, red.) en de regenten (advocaten, politici en zakenmensen benoemd tot het bestuur van de universiteit door de gouverneur van Californië) van de University of California hun plannen voor de komende jaren aankondigden. Zij wilden inschrijvingsgelden met dertig procent verhogen en verplicht onbetaald verlof voor staf en bezuinigingen op alle onderwijsprogramma's invoeren. De beweging was echter tot het begin van het semester vrij klein. Op de eerste dag van het schooljaar (24 september) was er een *walk-out* en staking bij meerdere universiteiten binnen het University of California systeem. Toen begonnen al de eerste pogingen tot het bezetten van universiteitsgebouwen. In Santa Cruz was er een bezetting van een week. Daaruit kwamen belangrijke teksten en verklaringen voort met als doel de beweging te veranderen van een reformistische campagne om de universiteit te 'redden' naar een kritische aanpak van de universiteit als deel van een bredere crisis van kapitalisme die een veel sterker verzet vereiste. Het bezetten van gebouwen werd daarbij beschouwd als een belangrijk instrument.

UT: Hoe organiseren we? We vergaderen met een informele vorm van het consensus beslissingsproces. Dit gaat meestal goed en zorgt er ook voor dat er ruimte is voor iedereen binnen de groep om gehoord te worden en serieus genomen te worden. Dit garandeert ook dat we ondanks de diversiteit van opvattingen binnen de groep plannen kunnen maken waar iedereen achter kan staan en zich voor in wil zetten. We zijn georganiseerd op basis van vrije associatie, dus de mensen die het leuk vinden wat we doen blijven terugkomen naar de meetings. Soms komen mensen een paar keer, en doen daarna alleen mee met de acties of zo. We hebben doorgaans om de week een bijeenkomst op dezelfde plek en dezelfde tijd, die we openlijk aankondigen. Voor de interne communicatie hebben we een besloten mailinglijst en voor communicatie naar buiten toe hebben we een nieuwsbrief, website, en posters en flyers. We zijn niet constant bezig met nieuwe mensen te werven voor de KSU (Kritische Studenten Utrecht) zoals veel sektarische groepjes of partijen dat vaak doen. We hebben geleerd dat nieuwe mensen vanzelf mee gaan doen als je goed communiceert waar je mee bezig bent, en waar je voor staat. Hierdoor zijn we langzaam een naam aan het opbouwen onder studenten in Utrecht. Daarnaast is belangrijk om leuke acties te blijven doen. Alleen maar eindeloos vergaderen en niets doen wordt op een gegeven moment saai en geeft een gevoel van ineffectiviteit en machteloosheid. We proberen te zorgen voor een zo open en eerlijk mogelijke sfeer, zodat alles, vooral ook de knelpunten binnen een groep, goed bespreekbaar blijven. Een biertje met z'n allen na de vergadering helpt daar natuurlijk ook wel goed bij!

"Het was moeilijk om mensen te overtuigen dat ze van een defensieve strijd naar een offensieve moesten overstappen"

2. Wat waren de oorspronkelijke eisen en zijn deze ondertussen veranderd?

CA: Onze eerste klachten gingen over het verhogen van inschrijvingsgelden en het invoeren van onbetaald verlof/arbeid voor de staf. De meest militante acties vonden plaats op 20 november 2009 toen het verhogen van inschrijvingsgelden werd goedgekeurd. Sommige groepen probeerden de klachten in een bredere context te plaatsen door de rol van studenten en arbeiders binnen de kapitalistische crisis, de golf van bezuinigingen in de hele VS, en de nood aan anti-kapitalistische (en vooral communistisch of anarchistisch) verzet duidelijk te maken. Maar de impuls voor actie bleef voor de meeste mensen bij de oorspronkelijke twee klachten en toen deze eenmaal voldongen feiten werden, bleek het moeilijk voor de beweging om nog mensen te mobiliseren. Het was moeilijke om mensen te overtuigen dat ze van een defensieve strijd naar een offensieve moesten overstappen. Hoewel er een paar honderd radicale 'permanente' activisten zijn, zijn de meeste mensen die meededen nu grotendeels ontmoedigd.

UT: Wij hebben in het begin expliciet gekozen om ons op onderwijs als thema te richten (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Universitaire Activisten in Amsterdam, die meer focust op activisme in het algemeen). We focussen daarbij op thema's als democratisering van de hogescholen en uni's; strijden voor hoger onderwijs dat vrij opereert van marktwerking, commercialisering en massaliteit; als vrijplaats is voor onafhankelijk denken en dat ruimte biedt aan kritische geluiden. We willen studenten activeren en meer maatschappelijke betrokkenheid creëren. Daarnaast zijn we ook steeds meer bezig met specifieke maatschappelijke thema's die in een werkgroep uitgewerkt worden. Niet iedereen hoeft daar aan mee te doen, sommige mensen willen vooral focussen op onderwijs.

3. Wie was betrokken bij de beweging en hoe is de beweging gegroeid?

CA: De beweging begon met veel solidariteit en eenheid tussen studenten, werknemers en docenten. Tijdens de strijd kwamen deze allianties onder een zekere druk te staan. Ook binnen deze verschillende groepen doken onenigheden op – over tactieken en strategieën. Van groot belang was ook dat er veel mensen bij de beweging betrokken waren die geen deel uitmaakten van de Universiteitsgemeenschap, maar die de strijd binnen de universiteit zagen als van breder belang voor de samenleving. Veel van de kleinere affiniteitsgroepen die betrokken waren bij de planning van acties hebben het belang van deze niet-universitaire groepen benadrukt met het argument dat als de strijd binnen de universiteit niet bekrompen en egoïstisch wou lijken, deze dan ook relevant moest worden voor mensen buiten de universiteit. Eigenlijk zou de strijd uiteindelijk ook buiten de universiteit gevoerd moeten worden. Wanneer de strijd ook gericht is tegen de universiteit als een gesloten, hiërarchisch, elite-milieu – als een manier om klassenverschillen te reproduceren – dan is de betrokkenheid van mensen buiten de universiteit een essentieel element om dit proces van reproductie te betwisten.

"Alleen maar eindeloos vergaderen en niets doen wordt op een gegeven moment saai en geeft een gevoel van ineffectiviteit en machteloosheid"

UT: We zijn begonnen als een groepje vrienden/activisten, dat rondom het thema onderwijs dingen wilde veranderen. We hebben wat bijeenkomsten georganiseerd voor mensen die we via-via kenden en die vergelijkbare ideeën hadden en misschien actief wilden worden. We zijn nu ongeveer met z'n tienen, maar dat varieert van tijd tot tijd. De man-vrouw verhouding is ongeveer half om half, van de Universiteit, HU en HKU. Sommigen zijn meer actief dan anderen en dat is allemaal prima. Politieke overtuigingen verschillen binnen de groep. Maar we zijn voornamelijk anti-autoritair georienteerd, met een passie voor onderwijs, en willen verslechtering daarbinnen tegengaan en betere alternatieven onderzoeken en in gang zetten. We willen studenten informeren, organiseren en activeren.

We hebben ook veel contact met andere groepjes in Nederland die bezig zijn met de zelfde thema's. We hebben het Academisch Actie Netwerk opgericht om in contact te blijven en samen plannen te maken. Ook op internationaal vlak zijn we actief in netwerken om onze acties te coördineren. Een van ons is ook naar een internationale conferentie geweest die is voortgekomen uit de mobilisaties en tientallen bezettingen door heel Europa van eind 2009.

4. Welke problemen hebben jullie ervaren in het organiseren en mobiliseren? Konden jullie deze problemen oplossen?

CA: De mobilisatie kende meerdere fronten – er waren meerdere organisaties, groepen, allianties en affiniteitsgroepen die zich onderscheidden op basis van politieke overtuigingen, tactische overwegingen en het soort onderwerp waar zij belang aan hechtten. Veel van de bezettingen en illegale acties waren op een spontane wijze georganiseerd door semi-gesloten structuren. Dit leidde natuurlijk tot het probleem dat het niet altijd even gemakkelijk was om nieuwe mensen bij de acties te betrekken. Maar de gevaren van infiltratie door de overheid of het risico dat gevoelige informatie in de handen van de politie of het bestuur terecht zou komen, vereisten deze aanpak. De grotere verbanden en ruimtes – die in naam democratisch waren – werden vaak gedomineerd door opportunistische groepen die vooral hun eigen agenda nastreefden en de 'algemene vergaderingen' gebruikten om een 'democratische' legitimiteit te krijgen voor hun eigen agenda. Er was een kwantitatieve logica verbonden aan het politieke proces binnen deze algemene vergaderingen – een bewegingspolitiek gebaseerd op het idee dat vooral de hoeveelheid mensen telt en niet hetgeen deze mensen willen doen.

Deze ruimtes waren grotendeels niet in staat om besluiten te nemen en ontaarden meestal in nutteloze discussies. Het was in het begin duidelijk dat de bezettingen niet vanuit deze algemene vergaderingen georganiseerd konden worden. Toen de tactiek van bezetten eenmaal al op tafel lag, stonden deze ruimtes meer open voor zulke tactieken. De bezetting van Wheeler Hall op 20 november was grotendeels georganiseerd door middel van een open vergadering (zie foto's). De belangrijkste kwestie werd het vinden van de juiste balans tussen openheid en geslotenheid voor het organiseren en uitvoeren van illegale acties, en het mogelijk maken van samenwerking tussen een diversiteit aan groepen zonder dat de hele groep zich hoefde neer te leggen bij de tirannie van de laagste gemene deler.

Veel mensen stelden dat acties alleen legitiem waren wanneer ze door een 'meerderheid' goedgekeurd werden. Maar omdat elke vergadering alleen een paar honderd mensen zou tellen, kon er eigenlijk nooit sprake zijn van een meerderheid. Dit meerderheidsdogma werd al snel verstikkend. Tegelijkertijd was er behoefte aan ruimtes die toegankelijk waren voor iedereen, waar iedereen informatie kon krijgen en mee kon doen. En wij hadden een manier nodig om coördinatie te doen tussen de verschillende groepen en acties zodat wij elkaar niet in de weg liepen.

UT: Bij de bezetting hebben we samengewerkt met allemaal verschillende soorten groepen. Dit ging niet altijd even gemakkelijk. Wat veel van ons irriteerde, was de neiging van groepen zoals de LSVb, en Comité SOS om alleen te focussen op de lobby in Den Haag, en acties die deze lobby ondersteunen. Met KSU zijn we in tegenstelling juist bezig met het opbouwen van een studentenbeweging vanaf de basis. Hierdoor waren er meningsverschillen over te organiseren dingen, en wat onze uiteindelijke doelen waren. Deze groepen zijn sterk hiërarchisch ingericht, en hadden de tendens om autonome acties en initiatief te proberen te coupen voor hun eigen belangen. Het blijft denk ik altijd moeilijk om met dit soort dingen om te gaan. We proberen alert te blijven en van onze fouten te leren.

5. Wat waren de meest effectieve acties (waarom waren deze acties effectief) en hoe hebben jullie deze acties georganiseerd?

CA: De meest effectieve acties gebeurden wanneer de kleinere, op affiniteitsgroepen gebaseerde acties samenvielen met de grotere meer openbaar georganiseerde acties. Met andere woorden, wanneer de grotere 'democratische' vergaderingen besloten om meer spontane en militante acties te ondernemen. Bijvoorbeeld, tijdens de bijeenkomst van de regenten op 18-20 november hebben wij veel tijd besteed aan het organiseren van een staking waar meerdere groepen binnen de universiteit aan zouden meedoen. Tegelijkertijd waren mensen een bezetting van Wheeler Hall aan het voorbereiden, op een semi-geheime basis. Het was de combinatie van een vergadering met massa's mensen buiten op straat met het bezetten van Wheeler Hall die ervoor zorgde dat de sfeer op de campus explosief werd. In Berkeley zagen wij duizenden studenten, waarvan velen geen enkele ervaring hadden met terugvechten tegen de politie, bezig met het doen afgaan van brandalarmen in gebouwen om ze te ruimen en andere gebouwen te barricaderen (zodat de politie ze niet zou kunnen gebruiken om de studenten in de bezette Wheeler Hall te arresteren en ontruimen via ondergrondse tunnels tussen de gebouwen). Alles bij elkaar was het een zeer inspirerend gezicht – de spontaniteit, de zelf-organisatie. En het kwam voort uit de combinatie van open en geheim organiseren. In Santa Cruz was er tegelijkertijd een spontane bezetting van een bestuursgebouw die drie dagen duurde. En zo waren er acties over heel Californië.

UT: Acties die we tot nu toe hebben georganiseerd of aan deelgenomen, zijn bijvoorbeeld de internationale actieweek tegen de commercialisering van het hoger onderwijs, waar we een spandoek aan de Uni hebben gehangen. "Onderwijs is niet te koop". We hebben satirische krantjes uitgegeven over het autoritaire karakter van het universiteitsbestuur. We hebben uit solidariteit meegeholpen met de bezetting van de Uni in Groningen, we hebben in Utrecht ook het bestuursgebouw van de Uni bezet met andere groepen en individuen, om het universiteitsblad te redden, en op te komen voor het behoud van de studiefinanciering. Uiteindelijk heeft het universiteitsbestuur alsnog de krant stopgezet en daarom zijn we nu plannen aan het maken om een onafhankelijke studentenkrant op te richten. We hebben veel stukken geschreven in het (inmiddels niet meer bestaande) universiteitsblad, en andere studentenbladen, op onze website. We zijn ook bezig met het nadenken en opzetten van alternatieve manieren van onderwijs.

Naast dit alles zijn we, geïnspireerd door radicale onderwijzers/activisten als Francisco Ferrer en Paulo Freire, ook aan het experimenteren met vrij onderwijs. We hebben hierover een serie workshops gegeven samen met een aantal enthousiaste docenten, en zijn bezig om dit op een grotere schaal voort te zetten. ◘

Voor meer informatie zie:

- *afterthefallcommuniques.info*
- *occupyca.wordpress.com*
- *occupations.org.uk/occupations*
- *studentenprotestutrecht.wordpress.com*
- *kritischestudentenutrecht.wordpress.com*
- *universitaireactivisten.nl*

Vervolg van pagina 1

Linkse strategieën in tijden van crisis

in (populistische) media maar ook in verkiezingsdebatten worden argumentatie en feiten overboord gegooid als het gaat om islam en migranten. Het patroon verloopt steevast zo dat rechts wijst op de problemen van immigratie of de islam en 'links' (alles tot aan de VVD aan toe) in de verdediging schiet met het argument dat discriminatie moreel verwerpelijk is. Maar ze vergeet te stellen dat het debat onzinnig is omdat de vooronderstellingen (dat buitenlanders per definitie crimineel of een bepaalde godsdienst terroristisch is) onzinnig zijn en ziet niet dat ondertussen dezelfde terminologie binnen alle politieke partijen de ronden doet. Tijdens onderhandelingen voor een mogelijk extreemrechts kabinet met de PVV vat een CDA-er uit Wijchen het samen: *"Gevoelsmatig heb ik moeite met de PVV. Het is een strijd tussen hoofd en hart. Maar uiteindelijk moet het niet gaan om emotie, maar om inhoud".*

FOTO: JORDANHILL SCHOOL/FLICKR

Deze uitspraak geeft een belangrijke oorzaak weer van de verrechtsing in Nederland: De nadruk op de 'sociale moraal' van tegenstanders van de PVV en de gedachte dat de PVV 'concrete problemen benoemt en aanpakt' zou wel eens een voorname reden kunnen zijn dat veel kiezers hebben gedacht dat ze bij de PVV het beste uit zijn. In plaats van binnen dit discours te blijven zou links daarom ook deze schijndebatten moeten ontmaskeren en zich moeten richten op vragen over het recht op bestaanszekerheid en rechtvaardigheid in de brede en mondiale zin. Met namen ook omdat de aanstaande bezuinigingen de materiële situatie van de arme bevolking ernstig nadelig zal aantasten.

Arbeid en migratie onder rechts beleid

Elk jaar worden zo'n 20.000 migranten die niets hebben misdaan in detentiecentra gevangen gezet. Een extreemrechts kabinet zou een nog strenger migrantenbeleid betekenen. Strenger beleid betekent niet minder immigratie, maar vooral méér ongedocumenteerde migratie en minder rechten, en dus méér 'illegalen', méér goedkope werkkrachten en meer uitbuiting. Een uitbreiding van de al bestaande structurele discriminatie van migranten op de arbeidsmarkt is al in de planning met een voorstel om de verblijfsvergunning te koppelen aan de contractduur en het (discriminerende en lastig uitvoerbare) niet verlenen van een uitkering aan boerkadraagsters of mensen die slecht Nederlands spreken of nog geen tien jaar in Nederland zijn gevestigd

De illegale arbeidssector zal dus naar alle waarschijnlijkheid groeien. Maar juist mensen die in die sector werken, zijn een bijzonder moeilijk te organiseren groep omdat er vanzelfsprekend veel angst heerst. Links zou er daarom alles aan moeten doen om deze mensen op welke manier dan ook te betrekken bij niet alleen de strijd tegen een mogelijk rechts kabinet, maar ook tegen de aanstaande bezuinigingen. De strijd die (al dan niet ongedocumenteerde) huishoudelijke werkers op dit moment aan het organiseren zijn is daarom bijzonder belangrijk: die kan dienen als praktisch voorbeeld voor andere geillegaliseerde migranten, maar ook voor de vakbond en voor links in het algemeen. Zelfgeorganiseerde arbeidsstrijden zijn ook nodig om solidariteit te creëren tussen migranten en niet-migranten in hun strijd tegen de realiteit van deze crisis, met name dat ' rijk faalt en arm betaalt'.

Breken met neo-liberaal links, life-style en de NGO sector

Links heeft op dit moment een slechte reputatie en dat zou wel eens voortgekomen kunnen zijn uit een 'links' dat op meerdere fronten teveel een nest heeft gevonden in neoliberaal Nederland. Enerzijds is de PvdA als een dwaas gaan mee liberaliseren, met mooie woorden maar met een neo-liberale agenda die gezorgd heeft voor de realiteit waar we nu in leven. Anderzijds vond buitenparlementair links – zoals dat wat over was van de meer anarchistisch georiënteerde kraakbeweging – hun comfort in een levensstijl die was gebaseerd op de uitwassen van het kapitalisme. Kraken uit eigenbelang, eten verzamelen uit containers bij supermarkten of door te stelen uit de winkels en vrije tijd besteden in vrijplaatsen waar men voor weinig geld een leuke avond kon hebben. Een ander groot deel van 'sociale mensen' vond verder een vast inkomen in de gesubsidieerde wereld van 'non-gouvernementele organisaties', in vluchtelinghulp, milieuorganisaties, etcetera. Deze mensen konden zich hierdoor in hun levensonderhoud voorzien én hun sociale betrokkenheid vormgeven. Wat daarbij veelal ontbrak op de agenda, was het organiseren van een brede en effectieve tegenmacht, en dat was geen toeval.

De gesubsidieerde wereld moet in ruil voor de geldstroom afstand nemen van een uitgesproken politieke mening of strijd. Zodoende ontstond er een groot netwerk van allerlei instanties die zich richten op de nobele doelen als de Derde Wereld, vluchtelingen en het milieu maar zich verre moeten houden van politiek. Zij moeten zich verplicht beperken tot een 'sociale moraal' en mogen geen dwarsverbanden meer leggen met andere terreinen en vooral niet meer streven naar het veranderen van het kapitalistische systeem in zijn geheel. Ook de vakbonden zakten steeds verder vast in het poldermodel en al deze ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat 'links zijn' een vrijblijvende keuze is geworden, voor idealisten, voor mensen die goed willen doen en daarom vaak maar een thema kiezen. Links bestaat tegenwoordig uit allerlei eilandjes en heeft steeds minder te maken met klassenbewustzijn of een volksbeweging. Uiteraard waren er ook steeds mensen en groepen die dat probeerden te veranderen, en wellicht had het ook niet anders gekund. Misschien was het niet de juiste tijd.

Al wat vast is lost op in lucht

Maar deze situatie gaat veranderen, of je dat nu leuk vindt of niet. De sociaaldemocratie verliest in heel Europa aan invloed, kraken wordt verboden, vluchtelingenhulp wordt vervangen door repressie en ontwikkelingshulp en subsidies voor sociale doeleinden zullen op grote schaal worden weg bezuinigd. Mocht er dus nog iemand zijn die op de oude voet door wil gaan, dan zal diegene vanzelf merken dat dat niet meer gaat. Ondertussen zullen mensen harder aangepakt worden dan ooit en zal de behoefte aan verzet en een sociaal alternatief naar alle waarschijnlijkheid groeien.

Het is ironisch dat juist de te verwachten verslechtering van de omstandigheden soms mogelijkheden biedt om linkse strijd op te bouwen die boven nationaliteit en religie uitstijgt. We zouden deze kans moeten aangrijpen om het kader waarin gedacht en gesproken wordt te doorbreken. Er liggen nu mogelijkheden om duidelijk te maken dat reële problemen die mensen ervaren zoals bestaansonzekerheid en verslechtering van werkomstandigheden, niet opgelost worden door een verdeel-en-heersspel van rechts, maar alleen door linkse 'eenheid in verscheidenheid'. Antiracisme kan weer gekoppeld aan de sociale strijd, niet alleen om politieke redenen, maar vooral ook om praktische: Om succesvol verzet te bieden zal een brede coalitie van migranten, buschauffeurs en zogenaamde kennisarbeiders – om maar wat categorieën te noemen – nodig zijn die samen actief worden (of het werk juist neerleggen).

Aanknooppunten

Er zijn al initiatieven ontstaan naar aanleiding van de financiële crisis en de aanstaande bezuinigingen. Zo zijn er wat lokale initiatieven in Nijmegen en Arnhem bijvoorbeeld en is er op landelijk niveau het meer anarchistisch georiënteerde 'Griekenland is overal' die op hun beurt weer vertegenwoordigd zijn in het platform 'Rekening Retour' waar ook delen van de vakbond en socialistische organisaties in zitten. Rekening Retour doet enigszins denken aan platform 'Keer het Tij' dat tijde van het kabinet Balkenende 1 was ontstaan. Hoewel het vrij groot was (zo'n 500 organisaties) kon het de marginalisering van (buitenparlementair) links niet overbruggen. Het kwam dan ook niet heel veel verder dan de landelijke, centraal georganiseerde protesten in Den Haag en gebruikelijke rondjes op de Dam. Juist nu veel mensen hun geloof verliezen in de parlementaire politiek moeten we dan ook niet op het binnenhof rondhangen, maar lokaal aanwezig en zichtbaar actief worden. In de wijken en straten en overal waar de klappen vallen, van de zorg en huisvesting to het onderwijs en de werkvloer. Het is te hopen dat Rekening Retour leert van de ervaringen van Keer Het Tij. In de oproepen van Rekening Retour wordt gesproken over 'opbouwen van onderop', hoewel de eerste actie van het platform, een manifestatie op 23 Oktober in Den Haag, dat weinig concreet maakt. Maar er zijn meerdere organisaties bij Rekening Retour aangesloten die het belang van basiswerk als belangrijk zien en er voor zullen ijveren om dat ook daadwerkelijk te gaan doen.

We moeten dus weer leren onszelf en anderen te organiseren en bijvoorbeeld gezamenlijk in een stad verslechtering van openbare voorzieningen tegenhouden Dat is lastig en vergt tijd en oefening. De linkse basisorganisatie Doorbraak heeft daarom een brochure uitgebracht met zowel praktische tips voor het organiseren van onderop als inhoudelijke stukken. Het organiseren van onderop kan de verdeel-en-heers-politiek doorbreken en nieuwe banden tussen mensen en groepen creëren. De onmogelijke 'integratie' waar steeds over gesproken wordt, moet vervangen worden door 'samenwerking'. Nu zijn er mogelijkheden om in het hele land samenwerkingsverbanden en nieuwe initiatieven op te zetten. Dat zou een vruchtbare bodem kunnen bieden voor een nieuwe en linkse strijd vanuit de basis. ◘

Een interview met Peter Birke

Organizing
opent nieuwe mogelijkheden, maar is geen tovermiddel

De Hamburgse wetenschapper en activist Peter Birke heeft onlangs een nieuw boek over *Organizing* in Duitsland en Amerika geschreven. Hoewel het boek afrekent met de vele mythen en legendes, die zich rondom het begrip verzameld hebben, is het geen negatief boek: 'Ik zeg alleen dat organizing alleen niet genoeg is om de crisis van de vakbonden te overwinnen.'

★ BART VAN DER STEEN

Sinds de gewonnen schoonmakersstaking in Nederland is *organizing* ook in Nederland een begrip geworden. Er zijn al heel wat boeken geschreven over organizing. Waarom vond je het nodig om een nieuw boek te schrijven?
PB: Mijn boek komt voort uit interviews en gesprekken met mensen uit de Duitse vakbeweging en jonge organizers. Organizing is een nieuwe manier om leden te werven en acties te voeren. Het gaat daarbij vooral om acties van onderop.
In Duitsland zijn er maar een paar organizing-projecten gestart en die heb ik ook onderzocht. Organizing is een manier om in traditioneel slecht georganiseerde sectoren (zoals schoonmakers en verplegend personeel) acties te starten en dat opent enorme mogelijkheden. Maar ik heb ook gemerkt dat het vermogen van organizers zelf om hun projecten kritisch te bekijken en conflicten binnen de vakbeweging naar buiten te brengen zeer beperkt is. Daarop is mijn boek een reactie.

In de Duitse vakbeweging is organizing een zeer nieuw concept. Waarom wordt er juist nu mee geëxperimenteerd?
PB: In Duitsland is organizing een antwoord op ontwikkelingen die zich sinds de jaren negentig hebben voorgedaan. In de eerste plaats heeft de Duitse vakbeweging ongelooflijk veel leden verloren, 1990 is het aantal leden gedaald van 12 naar 6,5 miljoen. Veel belangrijker is echter dat ook de institutionele verankering van de bonden daardoor op het spel is komen te staan. De verloren staking in de Oost-Duitse metaalindustrie in 2003 was een dramatisch keerpunt, waarbij de ondernemers het historische arbeidstijdcompromis eenzijdig opzegden.
Maar er is nog veel meer aan de hand. Het aantal werknemers dat onder een CAO werkt daalt, de inkomens groeien uiteen, vaste arbeidsplaatsen worden vervangen door flexibele, onzekere arbeidsplaatsen.
De nieuwe organizing-projecten – die op het moment nog een zeer marginale plaats innemen – zijn vooral een initiatief van de vakbondsleiding, die vreest dat ze haar onderhandelingspositie volledig zal verliezen.

Organizing kan erg veel in gang zetten. Maar je hebt ook kritiek op hoe organizing door de vakbondsbureaucratie wordt ingezet.
PB: Dat klopt. Ik denk dat we allemaal wel weten hoe de vakbond normaliter te werk gaat. Ze gaat pas echt mobiliseren, als er CAO-onderhandelingen voor de deur staan. Om de mensen te mobiliseren en druk van onderop te pareren, worden dan ook min of meer overtuigende eisen geformuleerd zoals arbeidstijdverkorting, hogere lonen et cetera. Soms is van tevoren dan al duidelijk – vaak trouwens ook bij de activisten, zoals onlangs bleek bij de onderhandelingen in de publieke sector – dat men er helemaal niet op uit is om deze eisen ook daadwerkelijk te verwezenlijken. Vervolgens worden er demonstraties en waarschuwingsstakingen georganiseerd, maar men is tegelijkertijd zeer voorzichtig, want de woede is groot en de bonden kunnen het zich niet veroorloven de controle te verliezen. Wanneer dat gebeurt, worden ze door de werkgevers niet meer serieus genomen als onderhandelingspartners.
Tenslotte wordt er na zo'n halfhartige mobilisering rap een akkoord ondertekend, dat voor de werknemers vaak onbevredigend is. Maar ook deze magere akkoorden – waarvan iedereen weet dat ze mager zijn – worden vervolgens als grote overwinningen naar buiten gebracht. En zo gaat het al decennia. Hierdoor krijgt de reputatie van de vakbonden natuurlijk een flinke knauw.

En daar zitten de organizers dan weer mee…
PB: De organizers willen het imago van de vakbonden oppoetsen. En dat gaat ook goed, tot het echter tot kwesties komt die tot conflicten binnen de bonden leiden: zoals de houding tegenover uitzendwerk, conflicten over outsourcing of eisen om hogere lonen. De facto gaat het de vakbondsleiding nog altijd om de redding van haar belangrijkste ledenbastions en haar plaats aan de ronde tafel, waar samen met de werkgevers en de regering op 'parlementaire' wijze, 'zonder druk van de straat' onderhandeld zou moeten worden.
Het grootste probleem van de organizing-projecten is volgens mij dan ook, dat organizers zelden in de positie zijn om een echt alternatief te formuleren voor deze gebruikelijke vakbondspolitiek. Organizing draait per definitie om het verwoorden en verscherpen van conflicten op de werkvloer. Op deze manier wordt ook de machtspositie van werknemers in dagelijkse situaties vergroot, wat goed is. Maar veel van wat er zo gewonnen wordt, wordt weer teniet gedaan door het feit dat de algemene politiek van de vakbeweging onveranderd blijft. De invloed op de 'grote politiek' van de bonden blijft klein.

> "Het grootste probleem van de organizing-projecten is dat organizers zelden in de positie zijn om een echt alternatief te formuleren voor de gebruikelijke vakbondspolitiek."

Standbeeld voor (Oost-Duitse) arbeiders in Berlijn
FOTO: THE VOICE OF OBJECTIVE TRUTH/FLICKR

Heeft dat niet ook te maken met de positie die organizers innemen binnen de vakbeweging? Zij zijn vaak niet lid van een bond, maar werken vóór de bond, op een kortetermijncontract. Dat maakt het moeilijk om expliciete kritiek te uiten.
PB: Voor een deel is dat zo. Maar het is ook zo dat organizing binnen de Duitse vakbeweging nog zeer omstreden is. Dat verzwakt hun positie nog verder. Organizing-projecten kosten veel geld, geld dat de bonden eigenlijk niet hebben. Binnen de vakbondsbureaucratie heerst er continue strijd over de toekenning van middelen, en het gevolg daarvan is dat er tot nu toe vooral kleine, korte en experimentele organizing-projecten zijn gestart.
Tegelijkertijd heerst ook onder actieve leden wantrouwen. Wanneer 'zij' wel een project van een paar ton toegeschoven krijgen voor een project, waarom wij dan niet? De communicatie met deze – zeer brede – sceptische vakbondslaag wordt ten slotte ook niet bevorderd door de manier waarop organizers gepresenteerd worden. Organizing wordt vaak als iets Geheel Nieuws gezien, als een soort Wondermiddel – waarbij men eraan voorbij gaat dat op de werkvloer al veel langer mensen actief zijn. Door sommige activisten worden organizers gezien als de mensen 'die wel eens even zullen laten zien' hoe het moet, wat dus zou betekenen dat zij daarvoor eigenlijk alles verkeerd zouden hebben gedaan.
Al deze zaken leiden tot zeer grote spanningen.

Wanneer je al deze bedenkingen in ogenschouw neemt, wat kunnen organizers dan nog bereiken?
PB: Wat ik het beste vind van organizing, is dat er mensen 'van buiten' een werkvloer betreden en dat deze mensen de tijd en training krijgen om de machtsverhoudingen in een bedrijf te onderzoeken. Ze hebben een duidelijk idee hoe latente conflicten expliciet gemaakt kunnen worden. Dat leidt tot meer macht van de werknemers, wat zeer goed is.
Het tweede dat ik erg belangrijk vind, is dat organizing een brug slaat tussen het dagelijks leven op de werkvloer en vakbondswerk, dat vakbondsactie méér betekent dan alleen campagnes ten tijde van CAO-rondes.
In de komende tijd zal het er vooral om gaan of uit deze projecten duurzame netwerken kunnen ontstaO. Daarbij is het ook duidelijk dat organizing alleen niet volstaat. Het gaat om contacten tussen de werknemers en vakbondsleden, maar ook tussen hen en activisten en andere ondersteunende groepen. Dat is niet alleen gebleken bij de Nederlandse schoonmakers, maar ook bij organizing-projecten onder schoonmakers in Duitsland, bijvoorbeeld aan mijn eigen universiteit in Hamburg. ◘

*Peter Birke, **Die große Wut und die kleinen Schritte.** Gewerkschaftliches Organizing zwischen Protest und Projekt. Assoziation A, Hamburg/Berlin, 2010. 192 blz. € 12,80*

Op www.globalinfo.nl is een langere versie van dit interview is te vinden.

Klasse! lay-out nr. 10 werd gedaan door Jos (info@druxat.nl)

Boekwinkels en infocentra

(Op deze plekken kun je de krant vinden om zelf te verspreiden)
DE ROOIE RAT
Neerlands oudste en grootste linkse boekwinkel:
Oudegracht 65, Utrecht
• www.rooierat.nl
HET FORT VAN SJAKOO
Jodenbreestraat 24
Amsterdam
• www.sjakoo.nl
ROSA
Folkingedwarsstraat 16A
Groningen
• www.bookshoprosa.org

Websites

DE VRIJE:
• www.devrije.nl
INDYMEDIA:
• www.indymedia.nl
KONFRONTATIE:
• www.konfrontatie.nl
GLOBALINFO:
• www.globalinfo.nl
KLEINTJE MUURKRANT:
• www.stelling.nl/kleintje
AKTIE AGENDA:
• www.aktieagenda.nl
GRENZELOOS:
• www. grenzeloos.org
STUDENTEN:
• www. kritischestudenten.nl
• www. universitaireactivisten.nl
DOORBRAAK:
• www.doorbraak.eu

Net verschenen

SPACE FOR MOVEMENT
"Reflections from Bolivia on climate justice, social movements and the state." Bijna 100 pagina's, hier te downloaden/bestellen:
• www.spaceformovement.wordpress.com

De EU riep 2010 uit tot het jaar tegen de armoede. Daarom heeft het Brussels Platform Armoede (BPLA) de week van 11-17 oktober omgedoopt tot actieweek. Die wordt afgesloten met een demonstratie door de binnenstad van Brussel op zondag de 17de, de Werelddag tegen Armoede. De Bijstandsbond organiseert een fietstocht die op 7 oktober start in Amsterdam en via Utrecht, Den Bosch, Breda en Antwerpen voert. Meer info: www.bijstandsbond.org

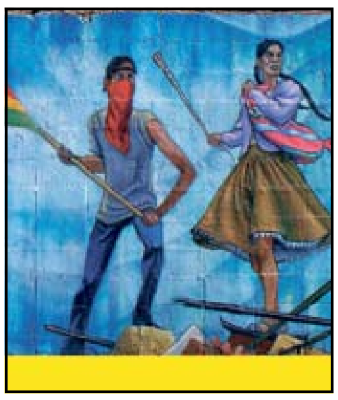
De zusters Jamie en Gladys Scott zitten al sinds 1994 achter de tralies in Mississippi voor een overval die ze waarschijnlijk niet gepleegd hebben (en waarbij niemand gewond raakte en elf dollar werd buitgemaakt). Meer info: www.freethescottsisters.blogspot.com

Klasse! wil je geld

Klasse! wordt elke paar maanden gemaakt en gratis verdeeld in een oplage van 5000 exemplaren. We willen het liefst in alle uithoeken terechtkomen, inclusief de leestafel van de tandarts en het bejaardentehuis. Dat kan alleen als jij meehelpt verspreiden. Neem een stapeltje mee, of vraag aan via: klasse@globalinfo.nl. En inderdaad, we hebben ook geld nodig, voor de drukkerij (banknr. 9554857 van 'Het Lab' in Amsterdam).

Organisaties

ANARCHISTISCHE GROEP AMSTERDAM (AGA)
Zaterdag Anarchistische Bibliotheek van 14.00 tot 18.00u
1e Schinkelstraat 14-16 A'dam
• agamsterdam.wordpress.com
VRIJE BOND
• www.buitendeorde.nl
OMSLAG
Werkplaats voor duurzame ontwikkeling. Hoogstraat 301a in Eindhoven. (Bezoeken: bel dan eerst 040-2910295)
• www.omslag.nl

Meer fijne plekken voor vertier en revolutie

JOE'S GARAGE
Pretoriusstraat 43 in Amsterdam
• www.joesgarage.nl 'wij zijn geen volk, wij zijn KLASSE!' (FAU slogan)
RESTAURANT DE HAGEDIS
Waldeck Pyrmontskade 116, Den Haag
• www.restauranthagedis.nl/
EETCAFÉ WATER & BROOD EN PIRATENBAR,
Hellingweg 127, Den Haag
070-3997455
HUIZE SPOORLOOS,
Wilhelminastraat 33, Emmen
• www.huizespoorloos.org
OUDE RKZ
Emmastraat 15, Groningen
• www.orkz.net
HET BLIJVERTJE
3e Oosterparkstraat 44-88
Amsterdam
• www.slimblijven.nl/
OCCII EN MKZ
Amstelveenseweg 134, Amsterdam
(MKZ om de hoek)
• www. occii.org
ACU, Voorstraat 71, Utrecht
• www. acu.nl
KNOFLOOK
Havendijk 1, Den Bosch
• www. verenigingontspoord.org
GROTE BROEK, Nijmegen
Van Broeckhuysenstraat 46
• www.grotebroek.nl
DE MALLEMOERE
Oude Velperweg 36
• www.typewriterdistro.nl

Oude nummers van *Klasse!* zijn als PDFs te vinden op de website www.globalinfo.nl

Agenda

25 september t/m 3 oktober
Brussel - No Border Camp
• www.noborderbxl.eu.org
za. 25 september
Amsterdam - vanaf 19.00 Damslaapactie, i.v.m. kraakverbod (v.a. 1 oktober van kracht)
za. 25 september
Zaandam - demonstratie voor sluiting van bajesboot, 15.00 Weerpad
• www. agzaanstreek.wordpress.com
zo. 26 september
Utrecht, 14.30 boekpresentatie *Circle of Silence* in Rooie Rat, Oudegracht 65, en om 19.00 filmvertoning *Balibo* in Kopi Susu, J.P. Coenstraat 69. Over Indonesische terreur op Oost-Timor
wo. 29 september
Haarlem - *Transition Town* café in de Storing voor groen denken, muziek, informatie, kunst, ontmoetingen, eten (v.a. 18.00) Daarna elke laatste donderdag v/d maand!
• transitiontownhaarlem@gmail.com
wo. 29 september
Brussel - midden in No Border Camp week: crisisdemonstratie vakbonden met antikapitalistisch blok (zie www.globalinfo.nl voor meer info)
vr. 1 oktober
Brussel - No Border Camp: demo tegen illegalenbajessen, 19.00 Zuidstation
za. 2 oktober
Brussel - No Border Camp: grote demo tegen Fort Europa
za. 2 oktober
Nijmegen - demonstratie tegen kraakverbod, 13.00 Joris Ivensplein
zo 3 oktober
Arnhem - eten en film *The Yesmen* deel 2, Mallemoere, Oude Velperweg 36
• www.mallemoere.nl
do 7 oktober
Amsterdam - over crisis, lonen en schulden; met economen Herman Schwartz, Henk Overbeek, 20.00 CREA
zo. 10 oktober
Amsterdam - stripboekpresentatie *Red Rat* (deel 13 & 14), 17.00 Fort van Sjakoo
ma. 18 oktober
Frankfurt - banken blokkeren in binnenstad
• www.georg-buechner.org
za. 23 oktober
Den Haag - manifestatie tegen crisis rekening
• www.retour.blogspot.com
ma. 15 november
Amsterdam - avond over *dependencia* theorie en over leven en werk van Alex Fernandez Jilberto, in CREA
vr. 19 t/m zo. 21 november
Tilburg - het 6e 2.dh5 festival (over "het organizeren voorbij DIY" en methodes om de wereld te versleutelen)
• www.2dh5.nl

Making Folk a Threat again

Radicale *queergender* folkpunkgitarist van *Riot Folk!* Evan Greer met aanhang

vr. 8 okt. Den Bosch, Knoflook
• verenigingontspoord.org
za. 9 okt. Nijmegen, De Onderbroek
• www.grotebroek.nl
zo. 10 okt Amsterdam, ADM
• www.admleeft.nl

"Hij/zij is een verdomd goede gitarist. Ik ga er vanuit dat nummers als Ya Basta! *en* Picketline Song *de komende jaren nog op de barricades te beluisteren zijn."*
(Tom Morello, Rage Against The Machine)

Meer info op www.riotfolk.org